

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญา โดยพนักงานสอบสวนในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ในบทนี้ ผู้เขียนจะได้นำเสนอถึงบทวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญา โดยพนักงานสอบสวนในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งประกอบไปด้วยปัญหาสำคัญที่ทำการศึกษาวิเคราะห์ 3 ประการด้วยกัน ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญในการสอบสวนคดีอาญาตามกฎหมายเฉพาะซึ่งอยู่ในอำนาจของหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นนอกเหนือจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการแจ้งข้อกล่าวหาและการส่งสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบถ่วงดุลการสอบสวนความผิดในคดีอาญาของพนักงานสอบสวน สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และแนวทางแก้ไขปัญหา ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญในการสอบสวนคดีอาญาตามกฎหมายเฉพาะซึ่งอยู่ในอำนาจของหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นนอกเหนือจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย ถูกกำหนดเป็นหลักการพื้นฐานไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และถือเป็นเครื่องมือหรือวิธีการในการอำนวยความยุติธรรมอย่างเสมอภาคแก่ประชาชนจากการทำความผิดทางอาญา ทั้งนี้กระบวนการยุติธรรมของไทยมีจุดมุ่งหมายสำคัญในการสร้างความเป็นระเบียบและความสงบเรียบร้อยในสังคม หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ควบคู่ไปกับการให้ความคุ้มครองแก่สิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยมีกระบวนการสอบสวนเป็นกระบวนการต้นทางของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดังนั้นการสอบสวนของตำรวจจึงเป็นขั้นตอนแรกและถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญในกระบวนการยุติธรรม และอาจถือได้ว่าองค์กรตำรวจเป็นองค์กรที่สัมผัสประชาชนโดยตรง ในเรื่องการรักษาความสงบเรียบร้อยและการป้องกันปราบปราม ในการสืบสวน สอบสวน รวบรวมพยานหลักฐาน และในการนำตัวผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการพิจารณาตัดสินคดีของศาล และท้ายที่สุดคือการลงโทษ ซึ่งการสอบสวนของตำรวจเป็นกระบวนการที่อาจมีผลถึงขนาดทำให้กระบวนการยุติธรรมไม่สามารถดำเนินการ

ต่อไปได้ หรือสร้างความไม่เป็นธรรมให้ผู้เสียหายหรือคนในสังคมได้ หากกระบวนการยุติธรรมดังกล่าวขาดประสิทธิภาพ ขาดความยุติธรรมย่อมจะไม่สามารถสร้างความเป็นธรรมได้อย่างแท้จริง ดังนั้นการอำนวยความสะดวกยุติธรรมอันเป็นภารกิจและเป้าหมายสำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จะเกิดขึ้นได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกระบวนการในชั้นต้นทางนี้เป็นสำคัญ

การสอบสวนคดีอาญาของตำรวจ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นคือการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในคดีและสรุปสำนวนเพื่อให้พนักงานอัยการดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลเพื่อพิสูจน์ว่า ผู้ถูกฟ้องกระทำ ความผิดจริงหรือไม่ ซึ่งหากพิสูจน์จนเป็นที่เชื่อได้ว่าผู้ถูกฟ้องกระทำ ความผิดจริง โดยปราศจากความสงสัยแล้ว ศาลก็จะพิพากษาลงโทษผู้ถูกฟ้องให้รับโทษ และหลังจากพิพากษาแล้ว กรมราชทัณฑ์ก็จะป็นองค์กรที่จะต้องรับภาระหน้าที่ต่อไปในการนำผู้ต้องโทษ ไปรับโทษตามกฎหมาย จะเห็นได้ว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยรัฐนั้นจะมีหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาเกี่ยวข้องมากมาย แต่ที่สำคัญที่สุดคือขั้นตอนการดำเนินการโดยพนักงานสอบสวน ซึ่งมีหน้าสืบสวนสอบสวน นำตัวผู้กระทำ ความผิดมาลงโทษและรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อสรุปเป็นสำนวนในการฟ้องคดี ขั้นตอนดังกล่าวเรียกว่า “การสอบสวน” โดยที่เจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่มีอำนาจในการสอบสวนนั้นจะต้องดำเนินการ ตามขั้นตอนที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดไว้โดยเคร่งครัด การดำเนินการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนนั้นจะต้องกระทำโดย ซัดแจ้งไม่ใช้อำนาจเกินขอบเขตหรือหย่อนยานจนทำให้ผู้ถูกหาว่ากระทำ ความผิดหรือผู้เสียหาย ไม่ได้รับความเป็นธรรม

อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมามีการสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน นั้น เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติในลักษณะ 2 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะเห็นได้ว่า กฎหมายให้อำนาจโดยเบ็ดเสร็จและเด็ดขาดไว้ที่ตำรวจ ทำให้ไม่อาจตรวจสอบหรือไม่อาจจะ ถ่วงดุลอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ในการให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชน จนบางครั้งอาจสร้างความ กังวลใจในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนได้ เพราะการดำเนินการในขั้นตอนนี้มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งปัญหาดังกล่าวปรากฏตามรายงานผลวิจัยการศึกษามาตรการป้องกัน เพื่อปรับปรุงกระบวนการใช้อำนาจเกินขอบเขต กรณีพนักงานตำรวจใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ¹ โดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่ามีจำนวนเจ้าหน้าที่ตำรวจ ถูกประชาชนร้องเรียนว่ากระทำผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ในแต่ละปีมีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้นส่งผล เสียหายต่อภาพลักษณ์องค์กรในวงกว้าง ส่งผลต่อการเชื่อมั่นต่อสังคมในการปฏิบัติงาน ที่สำคัญ

¹ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2552). *รายงานวิจัย เรื่อง การศึกษา มาตรการป้องกันเพื่อปรับปรุงกระบวนการใช้อำนาจเกินขอบเขตกรณีเจ้าพนักงานตำรวจใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. หน้า 110-111.

ย่อมกระทบต่อสิทธิพื้นฐานของประชาชนและความเป็นธรรมที่ประชาชนคาดหวังว่า จะได้รับจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้การดำเนินการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนมีความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนจนทำให้วัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่บรรลุเป้าหมายอย่างเห็นได้ชัด

อย่างไรก็ตาม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ได้รายงานผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชน เรื่อง “ความโปร่งใสยุติธรรมและความมั่นใจของประชาชนต่อระบบงานสอบสวนของตำรวจ” โดยทำการสำรวจระหว่างวันที่ 1-6 มีนาคม พ.ศ. 2561 จากประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป กระจายทุกภูมิภาค ทุกระดับการศึกษา และทุกอาชีพทั่วประเทศ รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,250 หน่วย ตัวอย่าง

ผลการสำรวจ ในประเด็นความโปร่งใสยุติธรรมของขั้นตอนการดำเนินคดีและระบบงานสอบสวนของตำรวจ พบว่า ร้อยละ 9.68 ระบุว่า มีความโปร่งใสยุติธรรมมาก เพราะ ทำตามระบบและขั้นตอนการทำงานเป็นอย่างดี ร้อยละ 39.60 ระบุว่า ก่อนข้างมีความโปร่งใสยุติธรรม เพราะ มีระบบการทำงานที่ดี มีหลักฐานประกอบชัดเจน ร้อยละ 35.20 ระบุว่า ไม่ค่อยมีความโปร่งใสยุติธรรม เพราะ เกิดความล่าช้า มีข้อผิดพลาดก่อนข้างบ่อย มีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง และใช้ระบบพวกพ้อง ร้อยละ 14.64 ระบุว่า ไม่มีความโปร่งใสยุติธรรมเลย เพราะ ประชาชนไม่สามารถเข้าไปตรวจสอบหรือมีส่วนร่วมในการสอบสวนได้ บางครั้งมีหลักฐานที่ไม่ชัดเจน ขอบเขตข้อหาให้กับคนจน ถูกแทรกแซงการทำงานจากผู้มีอิทธิพล และเรื่องผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง และร้อยละ 0.88 ไม่ระบุหรือระบุไม่แน่ใจ

ส่วนในประเด็น ด้านความมั่นใจต่อขั้นตอนการดำเนินคดีและระบบงานสอบสวนของตำรวจ พบว่า ร้อยละ 11.12 ระบุว่า มั่นใจมาก เพราะ มีระบบขั้นตอนการทำงานที่ละเอียด ชัดเจน และตำรวจทำหน้าที่ดีอยู่แล้ว ร้อยละ 37.20 ระบุว่า ก่อนข้างมั่นใจ เพราะ มีระบบการทำงาน ที่ก่อนข้างละเอียดอยู่แล้ว ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และหลักฐานที่มี ร้อยละ 40.56 ระบุว่า ไม่ค่อยมั่นใจ เพราะ มีการใช้ระบบพวกพ้องมีผู้มีอิทธิพลเข้ามาแทรกแซงการทำงาน และมีเรื่องผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง ร้อยละ 10.72 ระบุว่า ไม่มั่นใจเลย เพราะ มีอำนาจของเงินเข้ามาเกี่ยวข้อง คนรวยมักหลุดพ้นคดี และร้อยละ 0.40 ไม่ระบุหรือระบุไม่แน่ใจ

และในประเด็นสุดท้าย ประเด็นแนวทางในการปรับปรุงงานสอบสวนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 41.52 ระบุว่า ควรมีการบันทึกเสียงและภาพในระหว่างการสอบสวน เพื่อลดความผิดพลาดและเพิ่มความโปร่งใส รองลงมา ร้อยละ 26.24 ระบุว่า ส่งเสริมด้านการมีจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ ร้อยละ 20.00 ระบุว่า กระจายอำนาจการสอบสวนไปให้หน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อช่วยลดปริมาณงานของพนักงานสอบสวน ทำให้

การสอบสวนคดีมีประสิทธิภาพมากขึ้น ร้อยละ 17.36 ระบุว่า ให้พนักงานอัยการ มีบทบาทในกระบวนการสอบสวนคดีอาญาร่วมกับพนักงานสอบสวน ร้อยละ 15.36 ระบุว่า ควรให้หน่วยงานภายนอกหรือหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ร้อยละ 15.28 ระบุว่า แยกหน่วยงานสอบสวนออกจากตำรวจ ร้อยละ 13.84 ระบุว่า ออกกฎหมาย ที่รับรองความเป็นอิสระของพนักงานสอบสวนไม่ให้ถูกแทรกแซง

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็น ได้ว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบันนั้น มีสภาพปัญหาและต้องดำเนินการปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ และสิ่งสำคัญที่เป็นหัวใจหลักในการปรับปรุงให้กระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพ คือ พัฒนาผู้ที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย สังคม ตลอดจนบุคคลากรในกระบวนการยุติธรรม ให้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมสมัยใหม่ ที่มีแนวคิดที่ว่า “คนที่กระทำความผิดจะต้องได้รับการฟื้นฟูเยียวยา เพื่อที่จะให้กลับตัวเป็นคนดีคืนสู่สังคม” ดังนั้น แนวคิดแบบดั้งเดิมที่มุ่งลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างเด็ดขาด โดยไม่พิจารณาสภาพแวดล้อมประกอบ จึงเป็นอุปสรรคต่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างมาก เช่นเมื่อเจ้าหน้าที่จับกุมผู้ต้องสงสัยว่าก่ออาชญากรรม หลายกรณีที่มีการเผยแพร่ข่าวอย่างรวดเร็ว และสังคมด่วนตัดสินเสียก่อนศาลว่า ผู้ต้องหา นั้นคือฆาตกรตัวจริง โดยยังไม่พิจารณาถึงพยานหลักฐานว่า “เพียงพอ หรือไม่” สร้างแรงกดดันให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานสอบสวน หรืออัยการ หรือกระทั่งศาลในการสอบสวน สั่ง และวินิจฉัยคดีอย่างมาก รวมทั้งกดดันผู้บริหารประเทศ ให้กดดันเจ้าหน้าที่อีกต่อหนึ่ง จนเจ้าหน้าที่ต้องรีบดำเนินการสรุปสำนวนโดยวิธีการที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย และหากพนักงานสอบสวนขาดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาแห่งคดี หรือกฎหมายเฉพาะ ก็จะส่งผลให้กระบวนการสอบสวนปราศจากความเป็นมืออาชีพ เช่น ชักจูงให้ผู้ต้องหารับสารภาพ บีบบั่น หรือกระทั่งทรมานให้ผู้ต้องหารับสารภาพ เป็นต้น และสังคมยังกดดันต่อไปว่า เมื่อศาลตัดสินว่าจำเลยกระทำความผิดแล้ว ศาลก็ควรลงโทษจำเลยให้หนักหรือเอาไปประหารชีวิตเสียได้ยิ่งดี ไม่ว่าคนๆ นั้นจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ และโดยไม่คำนึงถึงพฤติกรรมอื่นของบุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหา หรือจำเลยประกอบ เนื่องจากพฤติกรรมหรือสภาพแวดล้อมล้วนส่งผลต่อการเกิดอาชญากรรม ไม่ว่าจะเป็นการอบรมในครอบครัว การได้รับการศึกษา สภาพเศรษฐกิจ สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว ภาวะกดดันทางสังคม สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลให้เกิดอาชญากรรมทั้งสิ้น และทุกคนในสังคมควรมีส่วนร่วมในการดูแลและคุ้มครองสังคม ดังนั้น เมื่อมีอาชญากรรมเกิดขึ้นในสังคมใด ก็แสดงว่าคนในสังคมนั้นมิได้ร่วมกันดูแล และปกป้องสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ หรืออีกนัยหนึ่งอาจถือได้ว่า คนในสังคมคนก็มีส่วนในการก่อให้เกิดอาชญากรรม ฉะนั้นแล้ว จึงไม่ควรมิผู้ต้องหาหรือจำเลยคนใด ถูกตีตราหรือพิพากษาโดยคนในสังคมตั้งแต่ต้น จนกว่าจะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดของศาลว่าเป็นผู้กระทำความผิด

อย่างไรก็ตาม ในกระบวนการสอบสวนคดีอาญาโดยพนักงานสอบสวน สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาตินั้น หากไม่มีความชำนาญหรือเชี่ยวชาญในการสอบสวนคดีที่เป็นคดีเฉพาะ ก็จะส่งผลให้สำนวนการสอบสวนคดีอาญาขาดความรัดกุม และเมื่อส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการ และพนักงานอัยการดำเนินการฟ้องคดีต่อศาล ก็มีโอกาสสูงที่ศาลจะพิพากษายกฟ้อง ทั้งนี้ผู้เขียนขอ ยกตัวอย่างคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ ซึ่งเป็นความผิดอาญานอกเหนือจากประมวลกฎหมายอาญา โดยคดีดังกล่าวตกอยู่ภายใต้บังคับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ซึ่งมีการกำหนดฐานความผิดฐานค้ามนุษย์และองค์ประกอบความผิดที่หลากหลาย² และต้องทำให้องค์ประกอบความผิดนั้นครบถ้วนมากที่สุด เช่น วิธีการนำพาเข้ามา รูปแบบการบังคับ วิธีการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ เป็นต้น พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจที่อยู่ในท้องที่ หากไม่คุ้นชินกับคดีดังกล่าว ก็จะทำได้ยาก ขาดประสิทธิภาพ ส่งผลให้สำนวนการสอบสวนไม่รัดกุม

นอกจากนี้ ในคดีค้ามนุษย์ บัญญัติแรกที่ต้องคำนึงถึงก็คือ ผู้เสียหายมีความเจ็บปวดมาก่อน เพราะเป็นเหยื่อจากการ “ถูกค้ามนุษย์” บัญญัติที่สองคือความไว้วางใจ พนักงานสอบสวน หรือ ตำรวจ โดยผู้เสียหายจะไม่ไว้วางใจพนักงานสอบสวนหรือตำรวจมากนัก เพราะกลัวจะถูกจับกุม จึงไม่เล่าข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในฟังอย่างละเอียด บัญญัติที่สามคือ ในคดีค้ามนุษย์ส่วนใหญ่ผู้เสียหายตลอดจนผู้ต้องหาเป็นบุคคลต่างชาติหรือต่างด้าว ก่อให้เกิดอุปสรรคทางด้านภาษา การสอบสวนจะต้องใช้ล่าม ถ้าหากล่ามไม่ได้ผ่านการฝึกการแปลภาษามาเพื่อใช้สำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในสำนวนของพนักงานสอบสวนก็จะไม่ครบถ้วน หรือขาดสาระสำคัญแห่งคดีไป นอกจากนี้ความเข้าใจในตัวบทกฎหมายก็อาจส่งผลให้พนักงานสอบสวน หย่อนประสิทธิภาพในการทำงาน เช่น ในกรณี มาตรา 29 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ที่บัญญัติไว้ว่า “...ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการค้ามนุษย์และเพื่อคุ้มครองป้องกันภัยแก่บุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้

² พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์. มาตรา 6.

“ผู้ใดเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(1) เป็นธุระจัดหา ซื้อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้น เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล หรือ

(2) เป็นธุระจัดหา ซื้อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็ก

ผู้นั้นกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์”

ว่าเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์ พนักงานเจ้าหน้าที่อาจจัดให้บุคคลดังกล่าวอยู่ในความคุ้มครองเป็นการชั่วคราวได้แต่ต้องไม่เกินยี่สิบสี่ชั่วโมง ทั้งนี้ ให้รายงานให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ทราบโดยไม่ชักช้า..” ส่วนวรรคสองของมาตรา 29 บัญญัติไว้ว่า “..ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องให้การคุ้มครองบุคคลซึ่งอาจจะเป็นผู้เสียหายเกินกว่ากำหนดเวลาในวรรคหนึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำสั่งอนุญาต ทั้งนี้ ศาลจะอนุญาตได้ไม่เกินเจ็ดวัน โดยจะกำหนดเงื่อนไขใดๆ ไว้ด้วยก็ได้..”

กรณีของมาตรา 29 ดังกล่าว หากพนักงานสอบสวนไม่มีความชำนาญในการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ ก็จะเข้าใจว่า ในระยะเวลาในการแสวงหาข้อเท็จจริงหรือสอบปากคำพยานที่เป็นผู้เสียหาย ให้แล้วเสร็จภายใน 24 ชั่วโมง แต่ในความเป็นจริงแล้ว สามารถขอขยายระยะเวลาจากศาลได้อีกไม่เกิน 7 วัน ดังนั้นหากพนักงานสอบสวนผู้ไม่ชำนาญการในคดี เร่งรัดให้สอบปากคำพยานซึ่งเป็นผู้เสียหายให้เสร็จสิ้นภายใน 24 ชั่วโมง ก็อาจทำให้คดีขาดข้อเท็จจริงหรือสาระสำคัญที่ครบถ้วนไป

นอกจากนี้จุดเชื่อมโยงกระบวนการค้ำมนุษย์ที่สามารถนำมาเป็นหลักฐานได้คือ ประการแรก เส้นทางการเงิน ประการที่สอง การใช้โทรศัพท์ แต่มีหลายครั้งที่พนักงานสอบสวนไม่สามารถขอข้อมูลเหล่านี้จากองค์กรที่เกี่ยวข้องได้ ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วพนักงานสอบสวนสามารถขอพยานหลักฐานต่างๆ ได้ หากหลักฐานนั้นเป็นประโยชน์ต่อการสืบสวนสอบสวนคดีค้ำมนุษย์ ดังนั้น จึงเห็นได้ชัดว่า คดีค้ำมนุษย์มีความซับซ้อน และพนักงานสอบสวนไม่เข้าใจในอำนาจหน้าที่ของตัวเอง ส่งผลให้รูปคดีขาดความรัดกุม และมีโอกาสสูงที่ศาลจะอาศัยเหตุผลในการยกประโยชน์แห่งความสงสัยว่าจำเลยกระทำความผิดจริงหรือไม่ พิพากษายกฟ้องจำเลยไป ดังกล่าวมานั้น จึงสะท้อนปัญหาทั้งระบบของกระบวนการยุติธรรม ซึ่งตั้งต้นอยู่ที่ชั้นพนักงานสอบสวน และปัญหาดังกล่าวส่งผลต่อผู้สิทธิและเสรีภาพของเสียหายในกระบวนการยุติธรรมที่อาจไม่ได้รับการเยียวยาอย่างมีประสิทธิภาพ จำเลยที่กระทำผิดและสมควรถูกลงโทษและฟื้นฟูพฤติกรรม กลับได้รับการปล่อยตัวหรือยกฟ้อง ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมานั้น ล้วนเกิดจากความปัญหาเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญในการสอบสวนคดีอาญาตามกฎหมายเฉพาะของพนักงานสอบสวนอย่างเห็นได้ชัด

4.2 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการแจ้งข้อกล่าวหาและการส่งอำนาจการสอบสวนของ พนักงานสอบสวนสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

การสอบสวนคือ การรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์ จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิด และพิสูจน์ให้เห็นความผิด หรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา จึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างยิ่ง กล่าวคือ การสอบสวนเป็นต้นธารของกระบวนการยุติธรรม ทางอาญาในการค้นหาความจริงว่า มีการกระทำความผิดในทางอาญาเกิดขึ้นจริงหรือไม่ และบุคคล ใดเป็นผู้กระทำความผิด หากทำการสอบสวนไปแล้ว พบว่ามีการกระทำความผิดในทางอาญา เกิดขึ้นจริง พนักงานสอบสวนจะต้องค้นหาต่อไปว่า บุคคลใดเป็นผู้กระทำความผิดนั้น และค้นหา ต่อไปว่ามีพยานหลักฐานอะไรที่จะชี้ยืนยันว่า บุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิดดังกล่าว ไม่ว่าจะ เป็นพยานบุคคล พยานวัตถุ พยานเอกสาร ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่า จำเลยเป็นผู้กระทำความผิดหรือผู้บริสุทธิ์ และพยานหลักฐานที่พิสูจน์การกระทำความผิดหรือความบริสุทธิ์ดังกล่าว นั้น ต้องเป็นพยานหลักฐานที่ ไม่ได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวงด้วยประการอื่นใด และต้องเป็น พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นมาโดยชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้ หากเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบ ด้วยกฎหมาย พยานหลักฐานนั้นศาลจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดไม่ได้เลย แต่ถ้าเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้น โดยชอบ แต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย กฎหมายห้ามมิให้รับฟังพยานหลักฐานนั้น เว้นแต่การรับฟังพยานหลักฐานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อ การอำนวยความสะดวกมากกว่าผลเสียอันเกิดจากผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรม ทางอาญา หรือสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่า ผู้ใดน่าจะได้กระทำความผิดตามข้อหาใน คดีอาญานั้นแล้ว พนักงานสอบสวนจะแจ้งข้อกล่าวหาและข้อหาให้แก่ผู้นั้นทราบ ผู้นั้นจะตกเป็น ผู้ต้องหาทันทีและต้องสูญเสียอิสรภาพ เนื่องจากพนักงานสอบสวนมีอำนาจควบคุมตัวไว้ชั่วคราว ระหว่างการสอบสวน ส่งผลให้ผู้ต้องหาต้องอาจต้องประกันตัว และหากไม่มีเงินหรือหลักทรัพย์ใน การประกันตัว อาจต้องถูกควบคุมตัวหรือขังในระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาคดี ซึ่งส่งผลให้ ผู้ต้องหาในคดีอาญาได้รับการดูแล ถูกเกลียดชัง เหยียดหยาม หรืออาจตกเป็นจำเลยของสังคมไปแล้ว หากต่อไปภายภาคหน้าศาลมีคำพิพากษายกฟ้องโดยเห็นว่า บุคคลนั้น มิใช่ผู้กระทำความผิดตามที่ ถูกฟ้อง แต่บุคคลนั้นก็ได้รับผลกระทบจากการที่ถูกสังคมตราหน้าว่าเป็นผู้กระทำความผิดไปแล้ว และ กรณีที่บุคคลนั้นถูกคุมขังในระหว่างพิจารณาคดีก่อนศาลมีคำพิพากษายกฟ้องนั้น บุคคลนั้นก็ต้องแบกรับความรู้สึกที่ตนเองต้องถูกขังภายในเรือนจำหรือถูกจำคุก ซึ่งถูกสังคมตราหน้าว่าเป็นจี้คุก ซึ่ง

หมายถึงผู้กระทำผิดทางอาญาอันได้รับโทษจำคุกแม้จะมีการเยียวยาบุคคลนั้นในภายหลังโดยได้รับเงินชดเชยเป็นค่าตอบแทนผู้เสียหายหรือจำเลยในคดีอาญา ก็ไม่อาจเยียวยาความรู้สึกทางจิตใจที่บุคคลนั้นต้องได้รับในขณะที่ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยและหรือถูกคุมขังได้ ดังนั้น การสอบสวนจึงมีความสำคัญต่อบุคคลในสังคมดังที่ผู้ศึกษาได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

อย่างไรก็ตาม สำหรับประเทศไทยนั้น มีการบัญญัติเกี่ยวกับการสอบสวนไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยมีหลักการสำคัญสรุปได้ว่า เมื่อความผิดอาญาเกิด อ้างหรือเชื่อว่าความผิดเกิดขึ้นในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้มีอำนาจสอบสวนได้แก่ "ได้แก่" ข้าราชการตำรวจ ซึ่งมียศตั้งแต่นายร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป กรณีในจังหวัดอื่นๆ "ได้แก่" พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และข้าราชการตำรวจ ซึ่งมียศตั้งแต่ นายร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป โดยสามารถแบ่งพนักงานสอบสวนที่จะเข้ามาทำการสอบสวนและลักษณะความผิดอาญาที่เกิดขึ้นได้ 3 ประการสำคัญ ได้แก่

ประการแรก ความผิดเกิดขึ้นท้องที่เดียว พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวน คือ พนักงานสอบสวนท้องที่ที่ความผิดเกิด อ้างว่าเกิด หรือเชื่อว่าความผิดได้เกิดขึ้น หรือผู้ต้องหาที่มีอยู่ หรือถูกจับ ภายในเขตอำนาจของตน ส่วนพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ คือ พนักงานสอบสวนท้องที่ที่ความผิดเกิด อ้างว่าเกิด หรือเชื่อว่าความผิดได้เกิดขึ้น ยกเว้นมีเหตุจำเป็น หรือเพื่อความสะดวก ให้พนักงานสอบสวนท้องที่ที่ผู้ต้องหาที่มีอยู่ หรือถูกจับ เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ถ้าท้องที่ใดมีพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบหลายคน ให้พนักงานสอบสวนผู้เป็นหัวหน้าในท้องที่นั้น หรือผู้รักษาการแทนเป็นผู้รับผิดชอบ

ประการที่สอง ความผิดเกิดขึ้นหลายท้องที่เกี่ยวพันกัน ซึ่งมีลักษณะความผิดอาญาที่ไม่แน่ว่าความผิดได้กระทำลงในท้องที่ใดในระหว่างหลายท้องที่ หรือความผิดส่วนหนึ่งได้กระทำลงในท้องที่หนึ่ง อีกส่วนหนึ่งได้กระทำลงในอีกท้องที่หนึ่ง หรือเป็นความผิดต่อเนื่อง ได้กระทำต่อเนื่องกันในท้องที่ต่างๆเกินกว่าท้องที่หนึ่งขึ้นไป หรือความผิดมีหลายกรรม ได้กระทำลงในท้องที่ต่างๆ กัน หรือความผิดเกิดขึ้นขณะผู้ต้องหากำลังเดินทาง หรือความผิดเกิดขึ้นขณะผู้เสียหายกำลังเดินทาง พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวน คือ พนักงานสอบสวนท้องที่หนึ่งท้องที่ใดที่เกี่ยวข้อง พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ คือ ท้องที่ที่จับผู้ต้องหาได้ก่อน หรือ ท้องที่ที่พบการกระทำความผิดก่อน

ประการที่สาม ความผิดเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักรไทย แต่มีโทษตามกฎหมายไทย พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ คือ อัยการสูงสุด หรือผู้รักษาการแทน หรือจะมอบหมายหน้าที่ให้พนักงานอัยการ หรือพนักงานสอบสวนคนใดเป็นผู้รับผิดชอบก็ได้ หรือจะมอบหมายให้พนักงานอัยการทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนก็ได้ ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำสั่งและ

คำแนะนำของพนักงานอัยการในเรื่องที่เกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐาน กรณีจำเป็น พนักงานสอบสวน มีอำนาจสอบสวนระหว่างรอคำสั่งจากอัยการสูงสุด หรือผู้รักษาการแทน ได้แก่ พนักงานสอบสวนท้องถิ่นที่จับผู้ต้องหา หรือพนักงานสอบสวนซึ่งรัฐบาลประเทศอื่น หรือผู้ได้รับความเสียหายได้ฟ้องร้องขอให้ทำโทษผู้ต้องหา หรือเรียกอีกอย่างว่า การร้องทุกข์หรือกล่าวโทษนั่นเอง

ทั้งนี้ เมื่อมีความผิดอาญาเกิดขึ้น พนักงานสอบสวนที่มีอำนาจและเป็นพนักงานสอบสวน ผู้รับผิดชอบจะเข้ามาค้นหาความจริงโดยรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ไม่ว่าจะพยานบุคคล พยานวัตถุ พยานเอกสาร ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่เกิดขึ้น อ้างหรือเชื่อว่าความผิดเกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การรู้ตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริง โดยต้องมีหลักฐานพอสมควรให้เชื่อถือว่า บุคคลนั้น น่าจะได้กระทำความผิด แบ่งความผิดเป็น 2 ประเภท ได้แก่

ประเภทแรก ความผิดอาญาแผ่นดิน ถือว่า รัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหาย บุคคลจะเป็นผู้เสียหายได้ก็แต่โดยได้รับความเสียหายเป็นพิเศษจากการกระทำความผิดฐานนั้น ความผิดอาญาแผ่นดิน พนักงานสอบสวนมีอำนาจทำการสอบสวนเมื่อทราบว่า มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น โดยมีผู้กล่าวหาหรือผู้กล่าวโทษ

ประเภทที่สอง ความผิดต่อส่วนตัว หรือความผิดอันยอมความกันได้ กฎหมายห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวน เว้นแต่จะมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ ซึ่งหมายความว่าต้องร้องทุกข์ภายใน 3 เดือน นับแต่วันรู้เรื่องการกระทำความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด หากไม่ร้องทุกข์ภายในกำหนด ถือว่าขาดอายุความร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนจะไม่มีอำนาจสอบสวน แม้ทำการสอบสวนไปก็เป็นการสอบสวนที่มีขอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเป็นเงื่อนไขการฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ และการสอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น เป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลจึงมีอำนาจหยิบยกขึ้นวินิจฉัยได้เอง และผู้เสียหายตามกฎหมายเท่านั้นที่จะมีอำนาจร้องทุกข์ได้ กล่าวคือ ต้องเป็นผู้เสียหายที่แท้จริง และเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยหมายความว่า ต้องเป็นบุคคลผู้ที่ได้รับความเสียหายเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐานนั้น โดยตรง และไม่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดฐานนั้นด้วย หรือเป็นผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 4 มาตรา 5 และมาตรา 6 นอกจากนี้การร้องทุกข์ของผู้เสียหายหรือผู้ที่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายนั้น จะต้องร้องทุกข์โดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ มิใช่ร้องทุกข์เพื่อเป็นหลักฐานหรือเพื่อกันคดีขาดอายุความร้องทุกข์เท่านั้น แต่ไม่มีเจตนาจะมอบคดีให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนทันที คำร้องทุกข์ที่มีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ ย่อมไม่เป็นคำร้องทุกข์ตามกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม ในส่วนของการสอบสวนของพนักงานสอบสวนสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาตินั้น เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับแจ้งเหตุว่ามีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น โดยทาง

ปฏิบัติต้องเป็นพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจและเป็นผู้รับผิดชอบ หากแจ้งเหตุต่อพนักงานสอบสวนที่ไม่ใช่พนักงานสอบสวนท้องที่ที่ความผิดเกิด อ้าง หรือเชื่อว่าความผิดเกิด เจ้าพนักงานตำรวจ หรือพนักงานสอบสวนจะเข้าไปแจ้งต่อพนักงานสอบสวนท้องที่ที่ความผิดเกิด อ้าง หรือเชื่อว่าความผิดเกิด เมื่อได้แจ้งเหตุต่อพนักงานสอบสวนท้องที่ที่ความผิดเกิดแล้ว พนักงานสอบสวนจะไปตรวจสถานที่เกิดเหตุ เพื่อเก็บรวบรวมพยานหลักฐานที่เห็นว่าเป็นประโยชน์แก่รูปคดี ทำบันทึกการตรวจสถานที่เกิดเหตุ ทำแผนที่เกิดเหตุ ถ่ายภาพสถานที่เกิดเหตุ ประกอบคดี ให้ผู้เสียหายหรือผู้กล่าวหามาแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษและรับคำร้องทุกข์กล่าวโทษ สอบปากคำพยานบุคคลผู้รู้เห็นเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด หรือพยานแวดล้อมที่ใกล้ชิดกับการกระทำความผิด กรณีมีพยานวัตถุจะส่งไปตรวจพิสูจน์ หรือกรณีผู้เสียหายถูกกระทำ ต่อเนื้อตัวร่างกาย พนักงานสอบสวนจะส่งให้ผู้เสียหายไปพบแพทย์ก่อน เพื่อทำการตรวจรักษา และนำความเห็นของแพทย์ในการตรวจรักษามาประกอบสำนวนการสอบสวนเพื่อจะได้แจ้งข้อหา ได้ถูกต้อง ถ้ามีพยานหลักฐานเชื่อว่าบุคคลใดน่าจะเป็นผู้กระทำความผิด พนักงานสอบสวนจะออกหมายเรียกบุคคลนั้นให้มาพบในฐานะผู้ต้องหา หรือกรณีมีการจับกุมตัวผู้กระทำความผิดส่งมอบ ให้แก่พนักงานสอบสวน หรือผู้กระทำความผิดถูกส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่า ผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้กระทำความผิด พนักงานสอบสวน จะแจ้งข้อกล่าวหา คือแจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่บุคคลนั้นถูกกล่าวหาว่า ได้กระทำความผิดว่ามีข้อเท็จจริงอย่างไร เพื่อให้ผู้จะตกเป็นผู้ต้องหาสามารถเข้าใจข้อกล่าวหาและจะได้ให้การแก้ข้อกล่าวหาได้ถูกต้อง แล้วพนักงานสอบสวนจึงจะแจ้งข้อหาให้แก่บุคคลนั้นทราบ ทั้ง แจ้งสิทธิตามกฎหมาย สอบปากคำบุคคลนั้นในฐานะผู้ต้องหา และสอบถามว่า ผู้ต้องหาจะให้การรับ หรือปฏิเสธข้อกล่าวหาและข้อหาที่นั้นหรือไม่อย่างไร หลังจากนั้นพนักงานสอบสวนจะรวบรวมพยานหลักฐานจนมีความเห็นว่า การสอบสวนเสร็จแล้ว พนักงานสอบสวนจะสรุปสำนวนการสอบสวน ทำความเห็น กรณีถ้าไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดและความผิดนั้นมีอัตราโทษ จำคุกอย่างสูงไม่เกิน 3 ปี พนักงานสอบสวนจะงดการสอบสวนและบันทึกเหตุที่คิดไว้แล้วส่งบันทึกพร้อมสำนวนไปยังพนักงานอัยการ กรณีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 3 ปี พนักงานสอบสวนจะทำความเห็นควรวางการสอบสวน ส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นควรวางการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ ถ้าพนักงานอัยการสั่งให้งดหรือให้ทำการสอบสวนต่อไป ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตาม กรณีรู้ตัวผู้กระทำความผิด พนักงานสอบสวนจะทำความเห็นควรวางฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งความเห็นพร้อมสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ แต่หลังจากพนักงานสอบสวนเห็นว่า การสอบสวนเสร็จแล้ว สรุปสำนวนการสอบสวน และมีความเห็นเกี่ยวกับสำนวนการสอบสวนแล้ว พนักงานสอบสวนหมดอำนาจในการรวบรวมพยานหลักฐาน

ยกเว้นพนักงานอัยการมีคำสั่งให้พนักงานสอบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติมตาม ประเด็นที่พนักงานอัยการสั่งเท่านั้น พนักงานสอบสวนจึงจะมีอำนาจสอบสวนขึ้นใหม่

การสอบสวนในส่วนของพนักงานอัยการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสอบสวนของ พนักงานสอบสวน เมื่อพนักงานอัยการได้รับความเห็นและสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนแล้ว พนักงานอัยการจะพิจารณาสำนวนการสอบสวนเพื่อทำความเห็นและมีคำสั่ง หากพนักงานอัยการเห็นว่า การสอบสวนของพนักงานสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น ยังมีประเด็นที่ยังไม่ชัดเจน หรือเห็นว่าการกระทำของผู้ต้องหายังเป็นความผิดฐานอื่นด้วย พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมในประเด็นใดประเด็นหนึ่งเพื่อให้ได้ความชัดเจน หรือสั่งให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อกล่าวหาและข้อหาที่ยังแจ้งไม่ครบแก่ผู้ต้องหาแล้ว สอบถามผู้ต้องหาว่า จะให้การรับหรือปฏิเสธหรือไม่อย่างไร พนักงานสอบสวนจะมีอำนาจสอบสวนเฉพาะตามประเด็นที่พนักงานอัยการมีคำสั่งเท่านั้น เนื่องจากอำนาจสอบสวนของพนักงานสอบสวนหมดลง นับแต่พนักงานสอบสวนสรุปสำนวนการสอบสวนและทำความเห็นส่งความเห็นพร้อมสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการแล้ว หรือพนักงานอัยการจะสั่งให้พนักงานสอบสวนส่งพยานคนใดมาให้พนักงานอัยการซักถามเพื่อมีคำสั่งต่อไปก็ได้ เมื่อพนักงานอัยการได้รับผลการสอบสวนเพิ่มเติมจากพนักงานสอบสวนแล้ว พนักงานอัยการจะพิจารณาสำนวนการสอบสวนและความเห็นของพนักงานสอบสวนว่ามีพยานหลักฐานน่าเชื่อว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดตามข้อหาหรือไม่ โดยพิจารณาพยานบุคคล พยานวัตถุ พยานเอกสารในสำนวนการสอบสวนว่าเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ถ้าพยานหลักฐานนั้นเกิดขึ้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย พยานหลักฐานนั้นจะถูกตัดออกไป ถ้าพยานหลักฐานนั้นเกิดขึ้นโดยชอบ แต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ พยานหลักฐานนั้นกฎหมายห้ามมิให้ศาลรับฟัง เว้นแต่การรับฟังพยานหลักฐานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความยุติธรรมมากกว่าผลเสียอันเกิดจากผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญา หรือสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน กรณีพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนเป็นพยานบอกเล่า กฎหมายห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานบอกเล่า เว้นแต่ ตามสภาพ ลักษณะ แหล่งที่มา และข้อเท็จจริงแวดล้อมของพยานบอกเล่า นั้น น่าเชื่อว่าจะพิสูจน์ความจริงได้ หรือ มีเหตุจำเป็นเนื่องจากไม่สามารถนำบุคคลซึ่งเป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความเกี่ยวในเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นด้วยตนเอง โดยตรงมาเป็นพยานได้ และมีเหตุผลสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมที่จะรับฟังพยานบอกเล่า นั้น

ในกรณีพนักงานอัยการพิจารณาสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนแล้ว ทำความเห็นและมีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหา กรณีผู้ต้องหาถูกควบคุม หรือขังอยู่ในเขตอำนาจของศาลที่จะยื่นฟ้อง พนักงานอัยการจะยื่นฟ้องผู้ต้องหาขึ้นต่อศาล หรือกรณีผู้ต้องหาถูกปล่อยตัวชั่วคราวโดยพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนต้องส่งตัวผู้ต้องหาให้แก่พนักงานอัยการ เนื่องจากพนักงานอัยการยื่นฟ้องจำเลยต่อศาล ต้องมีตัวจำเลยมาศาล หรือตัวจำเลยต้องอยู่ในอำนาจศาลแล้ว กรณีผู้ต้องหาถูกขังอยู่ตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาล และถูกขังอยู่ในเขตอำนาจของศาลอื่นที่มีใช้เขตอำนาจศาลที่พนักงานอัยการจะยื่นฟ้อง ตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้ถือว่าภูมิลำเนาของผู้ที่ถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาล หรือตามคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมาย ได้แก่ เรือนจำ หรือทัณฑสถานที่ถูกจำคุกอยู่จนกว่าจะได้รับการปล่อยตัว พนักงานอัยการต้องทำความเห็นและมีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหาและส่งความเห็นพร้อมสำนวนการสอบสวนไปยังสำนักงานอัยการที่ตัวผู้ต้องหาถูกจำคุกและตัวผู้ต้องหาอยู่ในเขตอำนาจของศาลที่พนักงานอัยการจะยื่นฟ้องผู้ต้องหาเป็นจำเลยต่อศาล ส่วนกรณียังจับตัวผู้ต้องหาไม่ได้ พนักงานอัยการจะสั่งให้พนักงานสอบสวนจัดการเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหามาเพื่อยื่นฟ้อง หากไม่สามารถนำตัวผู้ต้องหามาส่งพนักงานอัยการได้ ให้ขอศาลออกหมายจับ และส่งหมายจับพร้อมคำนิรूपพรรณของผู้กระทำความผิดมายังพนักงานอัยการ ถ้าผู้ต้องหาอยู่ต่างประเทศ พนักงานอัยการจะจัดการเพื่อขอให้ส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนมาเพื่อยื่นฟ้อง

ส่วนในกรณีพนักงานอัยการพิจารณาสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนแล้วทำความเห็นและมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา และคำสั่งนั้นมิใช่ของอัยการสูงสุด แยกเป็น กรณีความผิดที่พนักงานอัยการมีความเห็นและคำสั่งไม่ฟ้องมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 3 ปี พนักงานอัยการจะส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นที่สั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาเสนอไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด ถ้าความผิดที่พนักงานอัยการมีความเห็นและคำสั่งไม่ฟ้องมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่า 3 ปี ถ้าในกรุงเทพมหานคร ให้ส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาเสนอไปยังผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ถ้าในจังหวัดอื่น พนักงานอัยการจะส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นที่สั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาเสนอไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด สำหรับการสอบสวนที่อยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานตำรวจ ถ้าในจังหวัดอื่นพนักงานอัยการจะส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นที่สั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาเสนอไปยังผู้บัญชาการ หรือรองผู้บัญชาการ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ถ้าบุคคลดังกล่าวแย้งคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาของพนักงานอัยการ ให้ส่งสำนวนพร้อมกับความเห็นแย้งไปยังอัยการสูงสุดเพื่อชี้ขาด เมื่อมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีผู้ต้องหาให้แจ้งแก่ผู้ต้องหาและผู้ร้องทุกข์ทราบ เมื่อมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีแล้ว ห้ามมิ

ให้มีการสอบสวนเกี่ยวกับบุคคลนั้นในเรื่องเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะได้พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดี ซึ่งน่าจะทำให้ศาลลงโทษผู้ต้องหา นั้นได้

อย่างไรก็ตาม พนักงานอัยการมีอำนาจออกคำสั่งยุติการดำเนินคดี โดยมีเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กฎหมายกำหนดหลายประการ อาทิ ผู้กระทำความผิดถึงแก่ความตาย หรือในคดีความผิดต่อส่วนตัว เมื่อได้ถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความกัน โดยถูกต้องตามกฎหมาย หรือในคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว เมื่อผู้กระทำความผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา หรือเมื่อมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง หรือเมื่อมีกฎหมายออกใช้ภายหลังการกระทำผิดยกเลิกความผิด เช่นนั้น หรือเมื่อคดีขาดอายุความ หรือเมื่อมีกฎหมายยกเว้นโทษ หรือเมื่อคดีเป็นความผิดต่อส่วนตัวและมีได้ร้องทุกข์ตามระเบียบ หรือเมื่อคดีเป็นความผิดต่อส่วนตัวและผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องแล้ว ไม่ว่าจะได้ยื่นฟ้องก่อนหรือหลังจากที่พนักงานอัยการได้รับสำนวนการสอบสวน และไม่ว่าคดีที่ผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องแล้วนั้นศาลจะพิพากษาแล้วหรือไม่ หรือเมื่อมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีนั้นแล้ว และไม่มีหลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดีซึ่งน่าจะทำให้ศาลลงโทษผู้ต้องหา นั้นได้

กรณีที่พนักงานอัยการพิจารณาสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการยังต้องพิจารณากฎหมายอื่นประกอบด้วย เช่น พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.2499 ซึ่งการสอบสวนคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงนั้น กำหนดให้กรณีมีการจับตัวผู้ต้องหาแล้ว พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบต้องส่งตัวผู้ต้องหา พร้อมด้วยสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลแขวงให้ทันภายในกำหนดเวลาสี่สิบแปดชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาถูกจับ หรือกรณีที่ไม่มี การจับ แต่พนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหาแล้ว ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ พร้อมกับสั่งให้ผู้ต้องหาไปพบพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลแขวงให้ทันภายในกำหนดเวลาสี่สิบแปดชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาได้รับแจ้งข้อหา และในกรณีที่เกิดความจำเป็นไม่สามารถฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลให้ทันภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอคัดฟ้องต่อไปได้อีกคราวละไม่เกินหกวัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสามคราว ในการวินิจฉัยคำร้อง ถ้ามีการขอให้ขังผู้ต้องหาด้วยหรือผู้ต้องหาแสดงตัวต่อศาล ให้ศาลสอบถามผู้ต้องหาว่า จะมีข้อกีดค้านประการใดหรือไม่ และศาลอาจเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมาชี้แจงเหตุจำเป็น หรืออาจเรียกพยานมาเบิกความประกอบก็ได้ ทั้งนี้เมื่อศาลสั่งอนุญาตให้คัดฟ้องครบสามคราวแล้ว หากพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอคัดฟ้องต่อไปอีกโดยอ้างเหตุจำเป็น ศาลจะอนุญาตตามขอนั้นได้ก็ต่อเมื่อ พนักงานสอบสวน

หรือพนักงานอัยการได้แสดงถึงเหตุจำเป็นและนำพยานมาเบิกความประกอบจนเป็นที่พอใจแก่ศาล ถ้ามีการขอให้ขังผู้ต้องหาด้วยหรือผู้ต้องหาแสดงตัวต่อศาล ให้ศาลสอบถามผู้ต้องหาว่า จะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ ในกรณีเช่นว่านี้ ศาลมีอำนาจสั่งอนุญาตให้ผิดฟ้องต่อไปได้คราวละไม่เกินหกวัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองคราว อย่างไรก็ตามห้ามมิให้พนักงานอัยการฟ้องคดีเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าว เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอัยการสูงสุด หรือพนักงานอัยการผู้มีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีอัยการ หรืออธิบดีอัยการภาค ซึ่งอัยการสูงสุดมอบหมาย

นอกจากนี้ ยังต้องพิจารณาถึงพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ซึ่งกำหนดไว้ว่า เมื่อมีการจับกุมเด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องหว่ากระทำความผิด หรือกรณีเด็กหรือเยาวชนปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนรีบดำเนินการสอบสวนและส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวให้ทันภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนถูกจับกุม หรือปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน กรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกเกินหกเดือน แต่ไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หากเกิดความจำเป็นไม่สามารถฟ้องเด็กหรือเยาวชนต่อศาลได้ทันภายในระยะเวลาดังกล่าวให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอผิดฟ้องต่อไปได้อีกครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองครั้ง ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกเกินห้าปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม เมื่อศาลสั่งอนุญาตให้ผิดฟ้องครบสองครั้งแล้ว หากพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอผิดฟ้องต่อไปอีก โดยอ้างเหตุจำเป็น ศาลจะอนุญาตตามคำขอขึ้นได้ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการได้แสดงถึงเหตุจำเป็นและนำพยานมาเบิกความประกอบจนเป็นที่พอใจแก่ศาล ในกรณีเช่นว่านี้ ศาลมีอำนาจสั่งอนุญาตให้ผิดฟ้องต่อไปได้อีกครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองครั้ง และห้ามมิให้พนักงานอัยการฟ้องคดี เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าว เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอัยการสูงสุด

ทั้งนี้ ในส่วนของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี กรณีความผิดลหุโทษ จะควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้เท่าเวลาที่จะถามคำให้การ และที่จะรู้ว่าว่าเป็นใครและที่อยู่ของเขายู่ที่ไหนเท่านั้น กรณีที่ผู้ถูกจับไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราว และมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน หรือการฟ้องคดี ให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัย หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ โดยให้

พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายจับผู้ต้องหาไว้ ให้ศาล สอบถามผู้ต้องหาว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ ในกรณีความผิดอาญาที่ได้กระทำความผิด มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังได้ครั้งเดียว มีกำหนดไม่เกินเจ็ดวัน ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่าง สูงเกินกว่าหกเดือน แต่ไม่ถึงสิบปี หรือปรับเกินกว่าห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจ สั่งขังหลายครั้งติดๆกันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินสี่ สิบแปดวัน ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จะมีโทษปรับ ด้วยหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติดๆกันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินแปดสิบสี่วัน

จากหลักกฎหมายที่ผู้เขียนได้นำเสนอมาข้างต้น พบว่าปัจจุบันมีปัญหาทางกฎหมาย เกี่ยวกับการสอบสวนของพนักงานสอบสวนที่เกิดจากข้อกฎหมายดังกล่าว กล่าวคือ ในกรณีที่ การกระทำของผู้กระทำความผิดเป็นความผิดฐานหนึ่ง แต่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหา ไม่ถูกต้องตรงกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น โดยแจ้งข้อหาในความผิดอีกฐานหนึ่งซึ่งมีอัตราโทษจำคุก หรือปรับสูงกว่า ผู้ต้องหาจะได้รับผลในทางกฎหมายแตกต่างกัน เช่น ถ้าการกระทำของผู้ต้องหา เป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายบุพการีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 และมาตรา 296 มี ระยะเวลาโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ความผิดฐานนี้อยู่ใน เขตอำนาจการพิจารณาพิพากษาของศาลแขวง ที่พนักงานอัยการจะต้องยื่นฟ้องจำเลยต่อศาลแขวง ให้ทันภายในกำหนดเวลาที่สิบแปดชั่วโมง นับแต่ผู้ต้องหาถูกจับ หรือผู้ต้องหาได้รับแจ้งข้อหา และ หากฟ้องไม่ทันกำหนดระยะเวลาดังกล่าว พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการจะต้องยื่นคำร้อง ขอคัดฟ้องต่อศาลแขวง คราวละไม่เกินหกวัน แต่รวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินห้าคราว ซึ่งรวมกัน ทั้งหมดไม่เกินสามสิบวัน หากพนักงานอัยการยื่นฟ้องจำเลยต่อศาลแขวงไม่ทันภายในกำหนด ระยะเวลาที่ขอคัดฟ้องอีก พนักงานอัยการจะต้องขออนุญาตฟ้องจากอัยการสูงสุดหรือพนักงาน อัยการผู้มีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีอัยการ หรืออธิบดีอัยการภาค ซึ่งอัยการสูงสุดมอบหมาย และ ได้รับอนุญาตจากบุคคลดังกล่าวให้ฟ้องผู้ต้องหาเป็นจำเลยต่อศาลแขวงได้ พนักงานอัยการจึงจะมี อำนาจยื่นฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลแขวงได้ แต่ถ้าหากพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาพยายามฆ่าบุพการี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 80 มาตรา 288 และมาตรา 289 แก่ผู้ต้องหา ซึ่งความผิดฐานฆ่า บุพการี มีระวางโทษประหารชีวิต ความผิดฐานพยายามฆ่าบุพการี มีระวางโทษสองในสามส่วน ของโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ความผิดฐานนี้อยู่ในอำนาจการพิจารณา พิพากษาของศาลจังหวัด พนักงานอัยการไม่ต้องยื่นคำร้องขอคัดฟ้องต่อศาลแขวง แต่พนักงาน

สอบสวนหรือพนักงานอัยการต้องยื่นคำร้องขอฝากขังต่อศาลจังหวัดหรือศาลที่มีอำนาจเทียบเท่าศาลจังหวัดที่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้

นอกจากนี้ในกรณีไม่มีการจับกุมตัวผู้กระทำความผิดก็จะไม่มีอำนาจควบคุมตัวและไม่มีการประกันตัว พนักงานอัยการยื่นฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลภายในกำหนดอายุความฟ้องร้องของความผิดข้อหาที่จะยื่นฟ้องผู้ต้องหาเป็นจำเลยต่อศาล กรณีมีการจับกุมตัวผู้กระทำความผิด พนักงานสอบสวนมีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ได้เป็นระยะเวลาสี่สิบแปดชั่วโมง นับแต่ผู้ต้องหาถูกจับและถูกควบคุมตัว หากมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน หรือการฟ้องคดี พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการจะต้องขออนุญาตต่อศาลเพื่อฝากขังผู้ต้องหานั้นไว้ กรณีความผิดอาญาที่ได้กระทำความผิดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังได้ครั้งเดียว มีกำหนดไม่เกินเจ็ดวัน กรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าหกเดือน แต่ไม่ถึงสิบปี หรือปรับเกินกว่าห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังได้ครั้งละไม่เกินสิบสองวัน รวมกันไม่เกินสี่สิบแปดวัน กรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งขังได้ครั้งละไม่เกินสิบสองวัน รวมกันไม่เกินแปดสิบสี่วัน

จากการศึกษา ผู้เขียนพบข้อเท็จจริงในทางคดีท้องที่จังหวัดนครราชสีมา มีการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธร ค. แจ้งข้อหาพยายามฆ่าบุพการีแก่ผู้ต้องหา ผิดพลาดคลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้น โดยมีปัญหาข้อเท็จจริงดังนี้ เมื่อวันที่ 12 เมษายน 2561 เวลาประมาณ 14.30 นาฬิกา เป็นวันรวมญาติตามประเพณี และทำพิธีรดน้ำดำหัวญาติผู้ใหญ่ของนาย จ. (บิดาของนาย ป.) กับนาย ป. (บุตรชายของนาย จ. และเป็นผู้ต้องหา) ที่จัดให้มีขึ้นภายในบริเวณบ้านของนาย จ. และนาย ป. ซึ่งปลูกบ้านอยู่ในบริเวณเดียวกัน หลังจากทำพิธีรดน้ำดำหัวญาติผู้ใหญ่เสร็จแล้ว ระหว่างรับประทานอาหารและเครื่องดื่มกัน นาย ป. ได้นำประทัดมาจุด 2-3 ดอก นาย จ. เกรงว่าจะเกิดอันตรายแก่บุคคลอื่น จึงต่อว่าห้ามปรามนาย ป. ไม่ให้จุดประทัดอีก นาย ป. เดินกลับเข้าไปในบ้านแล้วใช้มือขวาทืออาวุธมีดดาบแบบซามูไร ตัวมีดยาวประมาณ 24 นิ้ว รวมด้ามยาวประมาณ 35 นิ้ว จำนวน 1 เล่ม เดินตรงเข้ามาหานาย จ. ยกสันอาวุธมีดดาบซึ่งมีความบางฟันไปถูกบริเวณลำคอด้านซ้ายของนาย จ. จำนวน 2 ครั้ง นาย จ. ได้รับความเจ็บและถูกนำส่งโรงพยาบาล แพทย์ได้ทำการรักษาตรวจพบบาดแผลฉีกขาดขอบเรียบที่คอด้านซ้าย ขนาดยาว 8 เซนติเมตร โดยให้ความเห็นว่า บาดแผลใช้เวลารักษาประมาณ 7 วัน และให้กลับบ้าน มีภาพถ่ายประกอบคดี ให้บุคคลถืออาวุธมีดดาบของกลางกดลงกับพื้นอาวุธมีดดาบของกลางกดองตามแรงกด แสดงให้เห็นว่าอาวุธมีดดาบ ตัวมีดไม่ได้ทำจากเหล็ก แต่ทำจากอลูมิเนียม ต่อมาพนักงานสอบสวนเห็นว่าการสอบสวนเสร็จสิ้น ทำความเห็นควรตั้ง

ฟ้อง นาย ป. ผู้ต้องหาในความผิดฐานพยายามฆ่าบุพการี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 80 มาตรา 288 และมาตรา 289

จากตัวอย่างคดีดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่า การที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อกล่าวหา และข้อหาไม่ตรงกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ย่อมมีผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมในทางอาญา ทำให้พนักงานอัยการต้องมีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหาตามข้อหาที่หนักขึ้นกว่าความเป็นจริงตามที่พนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้องมา ซึ่งการสอบสวนของพนักงานสอบสวน การสั่งคดี และการยื่นฟ้องผู้ต้องหาเป็นจำเลยต่อศาลของพนักงานอัยการ และการพิจารณาพิพากษาของศาลตามระบบงานยุติธรรมทางอาญา ไม่เป็นการอำนวยความสะดวกยุติธรรมตามข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ทั้งมีผลกระทบต่อประชาชนโดยส่วนรวม ทำให้ประชาชนไม่สามารถเชื่อมั่นในระบบงานยุติธรรมทางอาญาว่าจะให้ความยุติธรรมกับประชาชนโดยส่วนรวมได้ และมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้ ว่าบุคคลทุกคนที่ตกเป็นผู้ต้องหา ต้องได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม ทั้งขัดต่อหลักนิติธรรม และเป็นการเพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาทำให้ต้องถูกควบคุมหรือคุมขังเกินสมควร อันอาจส่งผลก่อให้เกิดปัญหาต่อสังคมโดยส่วนรวม เมื่อประชาชนในสังคมไม่สามารถเชื่อมั่นต่อระบบงานยุติธรรมในทางอาญาได้แล้ว ก็ไม่สามารถไปหาความยุติธรรมจากหน่วยงานอื่นใดได้อีก อาจต้องกลับไปใช้ระบบตาต่อตา ฟันต่อฟัน หรือแก้แค้นทดแทน ส่งผลให้เกิดปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการแจ้งข้อกล่าวหาในคดีอาญาที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง

4.3 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการการตรวจสอบถ่วงดุลการสอบสวนความผิดในคดีอาญาของพนักงานสอบสวน สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

การตรวจสอบถ่วงดุล เป็นกลไกในการควบคุมการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ทั้งในด้านการปฏิบัติและการไม่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ให้อยู่ในกรอบที่กฎหมายกำหนด ทำให้การใช้อำนาจรัฐเป็นไปโดยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ คือ ประชาชนรับรู้และเข้าถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้อำนาจและสามารถตรวจสอบการใช้อำนาจได้ อันเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน การตรวจสอบถ่วงดุลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จึงมีความสำคัญที่ทำให้การใช้อำนาจขององค์กรต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย

³ ชนาชัย ศรีวิรุฬห์ชัย. (2554). *ปัญหาการตรวจสอบถ่วงดุลการตรวจการสอบสวน: ศึกษากรณีมาตรการที่มีใช้กรณีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคสาม*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 9.

ปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการตรวจสอบถ่วงดุล การสอบสวนคดีอาญา ตลอดจนการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมที่สำคัญหลายประการ อาทิ สิทธิของบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพ หรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น มีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐ ตามที่กฎหมายบัญญัติ⁴ สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด จนกว่าจะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดของศาลแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด และในระหว่างที่บุคคลใดตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้ นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ยังกำหนดให้มีการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม โดยกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้เกิดความล่าช้า และสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญา รวมทั้งกำหนดให้การสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์ และจัดให้มีบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าหนึ่งหน่วยงานที่มีอิสระจากกันเพื่อให้ประชาชนได้รับบริการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก⁶

ในส่วนของการสอบสวนคดีอาญานั้น เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 2 (11) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะพบว่า กฎหมายได้ให้คำนิยามของ การสอบสวน ไว้ว่าหมายถึง การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ⁷ อย่างไรก็ตามกฎหมายมิได้ระบุตำแหน่งหน้าที่ว่า ผู้ใดเป็น พนักงานสอบสวน แต่ระบุเพียงว่า “พนักงานสอบสวน” หมายความว่าเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน⁸ ซึ่งแตกต่างจาก “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่” ที่กฎหมาย ระบุถึงตำแหน่งไว้อย่างชัดเจน⁹

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 จะพบว่ากฎหมายกำหนดให้ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และ

⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 25 วรรคสี่.

⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 29 วรรคสอง.

⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 258 ง. (2).

⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา 2 (11).

⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา 2 (6).

⁹ โปรดดู มาตรา 2 (17) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (เพิ่มเติม)

ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหา มีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กฎหมายดังกล่าว กำหนดประเภทของพนักงานสอบสวนออกเป็นสองประเภท คือ ประเภทแรก กลุ่มข้าราชการสังกัดกระทรวงมหาดไทย ได้แก่ ปลัดกระทรวงมหาดไทย รองปลัดกระทรวงมหาดไทย ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย ผู้ช่วยปลัดกระทรวงมหาดไทย อธิบดีกรมการปกครอง รองอธิบดีกรมการปกครอง ผู้อำนวยการกองการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง หัวหน้าฝ่ายและหัวหน้างานในกองการสอบสวนและนิติการกรมการปกครอง ผู้ตรวจราชการกรมการปกครอง ผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด นายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ และประเภทที่สอง กลุ่มข้าราชการตำรวจ สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้แก่ อธิบดีกรมตำรวจ (ปัจจุบัน เป็นผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ) รองอธิบดีกรมตำรวจ (ปัจจุบัน เป็นรองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ) ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ (ปัจจุบัน เป็นผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ) ผู้บัญชาการตำรวจ รองผู้บัญชาการตำรวจ ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจ ผู้บังคับการตำรวจ รองผู้บังคับการตำรวจ หัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัด รองหัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัด ผู้กำกับตำรวจ ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดเขต รองผู้กำกับการตำรวจ รองผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดเขต สารวัตรใหญ่ตำรวจ สารวัตรตำรวจ ผู้บังคับกองตำรวจ หัวหน้าสถานีตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป หัวหน้ากิ่งสถานีตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป¹⁰

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แบ่งพนักงานสอบสวนออกเป็นสองฝ่าย คือพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจ และพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง โดยพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจจะมีเขตอำนาจสอบสวนได้ทั่วประเทศแต่พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองจะมีอำนาจสอบสวนเฉพาะความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร ตามกฎกระทรวงกำหนดการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร โดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง พ.ศ. 2554 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555¹¹ ในความผิดอาญาตามกฎหมาย 16 ประเภท ดังนี้ กฎหมายว่าด้วยกองอาสารักษาดินแดน กฎหมายว่าด้วยการควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า กฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเรียกรับ กฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับ กฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข กฎหมายว่าด้วยบัตร

¹⁰ โปรดดู มาตรา 2 (17) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (เพิ่มเติม)

¹¹ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129, ตอนที่ 123 ก, หน้า 5, วันที่ 21 ธันวาคม 2555

ประจำตัวประชาชน กฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ กฎหมายว่าด้วยภาษีป้าย กฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน กฎหมายว่าด้วยยศและเครื่องแบบผู้บังคับบัญชาและเจ้าหน้าที่กองอาสารักษาดินแดน กฎหมายว่าด้วยโรงรับจำนำ กฎหมายว่าด้วยโรงแรม กฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ และกฎหมายว่าด้วยสุสานและฌาปนสถาน¹² ดังนั้น ความผิดอาญาอื่นนอกเหนือจากความผิดอาญา ตามกฎหมาย 16 ประเภท ดังกล่าวมาข้างต้น จึงอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวน สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติทั้งสิ้น

ทั้งนี้ เมื่อคดีอาญาส่วนใหญ่ อยู่ภายใต้อำนาจสอบสวนของพนักงานสอบสวนสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติแล้ว ก็หลีกเลี่ยงมิได้ที่จะพิจารณาต่อไปว่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นส่วนราชการ มีฐานะเป็นนิติบุคคล อยู่ในบังคับบัญชานายกรัฐมนตรี¹³ มีผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เป็นหัวหน้าส่วนราชการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบควบคุมราชการประจำในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กำหนดแนวทางและแผนการปฏิบัติราชการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และลำดับความสำคัญของแผนการปฏิบัติราชการประจำปีของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้เป็นไปตามนโยบายและแนวทางการปฏิบัติราชการที่นายกรัฐมนตรีและ ก.ต.ช. กำหนด รวมทั้งกำกับ เร่งรัด ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติราชการของส่วนราชการในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ¹⁴ เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการตำรวจในสำนักงานตำรวจแห่งชาติรองจากนายกรัฐมนตรี¹⁵ และเป็นผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ¹⁶ ตลอดจนวางระเบียบหรือทำคำสั่งเฉพาะเรื่องไว้ให้ข้าราชการตำรวจปฏิบัติภารกิจเกี่ยวกับการใช้อำนาจ หรือการปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกฎหมายอื่น¹⁷ ซึ่งส่งผลให้ ข้าราชการตำรวจ ที่ทำหน้าที่พนักงานสอบสวน สามารถตกอยู่ภายใต้โครงสร้างการบังคับบัญชา ทั้งในระดับหน่วยงาน ตั้งแต่ระดับสำนักงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ระดับกองบัญชาการ ระดับกองบังคับการ เรื่อยไปจนถึงระดับกองกำกับการ ประการหนึ่ง¹⁸ และตกอยู่ภายใต้โครงสร้างการบังคับบัญชาตามชั้นยศอีกประการหนึ่ง¹⁹ ซึ่งลักษณะดังกล่าว ส่งผลให้

¹² กฎกระทรวงกำหนดการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร โดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง พ.ศ. 2554 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555. ข้อ 2.

¹³ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547. มาตรา 6.

¹⁴ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547. มาตรา 11 (1).

¹⁵ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547. มาตรา 11 (2).

¹⁶ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547. มาตรา 11 (3).

¹⁷ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547. มาตรา 11 (4).

¹⁸ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547. มาตรา 10.

¹⁹ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547. มาตรา 24.

ผู้บังคับบัญชา สามารถใช้อำนาจเหนือเข้าแทรกแซงการสอบสวนของพนักงานสอบสวนรายใดรายหนึ่งได้ ซึ่งจะทำให้การสอบสวนคดีอาญาขาดหลักประกันความเป็นธรรม หรือทำให้ผู้เสียหาย หรือผู้ต้องหาในคดีอาญาไม่ได้รับความเป็นธรรมในการสอบสวนคดี ซึ่งเป็นผลโดยตรงจากการไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดให้มีการตรวจสอบถ่วงดุลการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวน ตลอดจนไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่เป็นหลักประกันอิสระให้แก่พนักงานสอบสวน ในการมีความเห็นในการสั่งคดีเสนอพนักงานอัยการ

จะเห็นได้ว่า การที่ประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติรับรองถึงการตรวจสอบถ่วงดุลการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวนที่ชัดเจน ตลอดจนบทบัญญัติที่เป็นหลักประกันความเป็นอิสระในการสั่งคดีอาญาโดยไม่ถูกแทรกแซงอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ส่งผลให้นักการเมืองหรือผู้มีอิทธิพลสามารถวิ่งเต้นหรือควบคุมแนวทางการดำเนินคดีฝ่ายตำรวจได้ โดยง่าย นอกจากนี้การที่ประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติให้มีการตรวจสอบถ่วงดุลการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวน โดยองค์กรอื่นในกระบวนการยุติธรรมแต่อย่างใด ไม่ว่าจะเป็นศาล หรือองค์กรอัยการก็ตาม ก็ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่น และความเป็นธรรมในการสอบสวนคดีอาญา ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิ เสรีภาพของผู้เสียหาย หรือผู้ต้องหาในคดีอาญา อย่างไรก็ตามมาตรการกำกับกับการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย ก็มีเพียงการกำกับโดยองค์กรอัยการซึ่งกระทำได้เพียง ตรวจสอบกลิ่นกรองการสอบสวนของพนักงานสอบสวนเท่านั้น แต่ไม่ได้มีกฎหมายให้อำนาจพนักงานอัยการเข้าร่วมการสอบสวนกับพนักงานสอบสวนแต่อย่างใด กฎหมายบัญญัติให้การสอบสวนคดีอาญาทั้งปวงอยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนตั้งแต่ต้นจนกระทั่งเห็นว่าการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว หลังจากนั้นพนักงานสอบสวนจึงจะสรุปสำนวนเสนอความเห็นไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณามีคำสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 และมาตรา 141 ดังนั้นจะเห็นได้ว่า องค์กรอัยการหรือพนักงานอัยการจะมีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการกลิ่นกรองตรวจสอบว่า พยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์พอที่จะมีคำสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง หรือหากเห็นว่าพยานหลักฐานยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์เพียงพอ พนักงานอัยการก็มีอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 คือ สั่งให้พนักงานสอบสวน ทำการสอบสวนเพิ่มเติมให้ครบถ้วนตามประเด็นที่กำหนด หรือส่งพยานคนใดมาให้ซักถาม แต่พนักงานอัยการไม่มีอำนาจสอบสวนเพิ่มเติมด้วยตนเองแต่อย่างใด ทำให้ผู้เสียหายในคดี หรือจำเลย ขาดโอกาสในการได้รับการอำนวยความสะดวกจากพนักงานอัยการ ในฐานะตัวแทนของรัฐที่มีหน้าที่สร้างระบบความปลอดภัยในการดำเนินคดีอาญาที่เป็นธรรม สะดวก รวดเร็ว และมีมาตรฐานเทียบเท่านานาชาติอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม บัญญัติใน มาตรา 155/1 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่กำหนดให้มีการตรวจสอบการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวนสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ นั้น ก็มีอยู่อย่างจำกัด จะพบบทบัญญัติที่อนุญาตให้พนักงานอัยการเข้าร่วมกับพนักงานสอบสวนในการทำสำนวนสอบสวน ให้คำแนะนำ ตรวจสอบพยานหลักฐาน ถามปากคำ หรือสั่งให้ถามปากคำบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้ตั้งแต่เริ่มการทำสำนวนสอบสวนนับแต่โอกาสแรกเท่าที่จะพึงกระทำได้ ก็แต่เฉพาะการสอบสวนของพนักงานสอบสวนที่มีความตายเกิดขึ้น โดยการกระทำของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือในกรณีที่ผู้ตายถูกกล่าวหาว่าต่อสู้อัยการ เจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าร่วมกับพนักงานสอบสวนในการทำสำนวนสอบสวน นอกเหนือจากนี้ ในคดีอาญาประเภทอื่นๆ ตามประมวลกฎหมายอาญานั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีได้บัญญัติให้พนักงานอัยการมีอำนาจในการทำสำนวนสอบสวน ให้คำแนะนำ ตรวจสอบพยานหลักฐาน ถามปากคำ หรือสั่งให้ถามปากคำบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้ตั้งแต่เริ่มการทำสำนวนสอบสวน

ทั้งนี้ การทำสำนวนสอบสวนในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้น โดยการกระทำของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือในกรณีที่ผู้ตายถูกกล่าวหาว่าต่อสู้อัยการ เจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 155/1 ดังกล่าวข้างต้นนั้น กฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้รับผิดชอบโดยพนักงานอัยการอาจให้คำแนะนำ ตรวจสอบพยานหลักฐาน ถามปากคำ หรือสั่งให้ถามปากคำบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้ตั้งแต่เริ่มการทำสำนวนสอบสวนนับแต่โอกาสแรกเท่าที่จะพึงกระทำได้ ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งปัจจุบันได้มีการตรากฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการทำสำนวนสอบสวนร่วมกันระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553²⁰ ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการทำสำนวนสอบสวนร่วมกันระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการไว้ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

ประการแรก เมื่อมีกรณีที่ต้องทำสำนวนสอบสวนร่วมกันตามมาตรา 155/1 ให้พนักงานสอบสวนรีบแจ้งไปยังพนักงานอัยการในท้องที่ที่มีเขตอำนาจในโอกาสแรกเท่าที่จะพึงกระทำได้ เพื่อเข้าร่วมในการทำสำนวนสอบสวนกับพนักงานสอบสวน การแจ้งดังกล่าว อาจทำเป็นลายลักษณ์อักษรหรือด้วยวาจาก็ได้ ในกรณีที่แจ้งด้วยวาจาให้พนักงานสอบสวนบันทึกการแจ้งไว้ในสำนวนสอบสวนด้วย

²⁰ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 127, ตอนที่ 37 ก, หน้า 16, วันที่ 9 มิถุนายน 2553

ประการที่สอง เมื่อพนักงานอัยการได้รับแจ้งแล้ว ให้พนักงานอัยการมีหน้าที่เข้าร่วมในการทำสำนวนสอบสวน แต่ในกรณีที่มีเหตุขัดข้องอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ทำให้พนักงานอัยการไม่อาจเข้าร่วมในการทำสำนวนสอบสวนกับพนักงานสอบสวนได้ ให้พนักงานอัยการแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบโดยเร็ว ในกรณีเช่นนี้ ให้พนักงานสอบสวนบันทึกเหตุที่พนักงานอัยการไม่สามารถเข้าร่วมในการทำสำนวนสอบสวน และให้รอพนักงานอัยการเข้าร่วมในการทำสำนวนสอบสวน อย่างไรก็ตามในกรณีจำเป็นเร่งด่วนและมีเหตุอันควร ไม่อาจรอพนักงานอัยการเข้าร่วมในการทำสำนวนสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนทำสำนวนสอบสวนไปพลางก่อนได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอพนักงานอัยการไว้ในสำนวนสอบสวน และให้ถือว่าการทำสำนวนสอบสวนนั้นชอบด้วยกฎหมาย

ประการที่สาม ในการทำสำนวนสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้รับผิดชอบการทำสำนวนสอบสวน และให้พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการหารือกันตั้งแต่ชั้นเริ่มคดีเพื่อกำหนดแนวทางในการทำสำนวนสอบสวน

ประการที่สี่ ในการทำสำนวนสอบสวนร่วมกัน พนักงานอัยการอาจดำเนินการ ให้คำแนะนำแก่พนักงานสอบสวนในการทำสำนวนสอบสวน โดยทำเป็นลายลักษณ์อักษรหรือด้วยวาจาก็ได้ ทั้งนี้ ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหรือบันทึกคำแนะนำของพนักงานอัยการไว้ในสำนวนสอบสวน หรืออาจแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบถึงความประสงค์จะตรวจสอบพยานหลักฐานหรือเรียกให้พนักงานสอบสวนนำพยานหลักฐานมาให้ตรวจสอบก็ได้ โดยพนักงานอัยการต้องลงลายมือชื่อในบันทึกการตรวจสอบพยานหลักฐานด้วย หรือร่วมกับพนักงานสอบสวนในการถามปากคำผู้เสียหาย ผู้ต้องหา พยาน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยพนักงานอัยการต้องลงลายมือชื่อในบันทึกคำให้การของบุคคลดังกล่าวด้วย อย่างไรก็ตามในกรณีที่พนักงานอัยการมีความประสงค์จะให้มีการถามปากคำบุคคลใดนอกเหนือจากบุคคลที่พนักงานสอบสวนจะถามปากคำ ให้พนักงานอัยการสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการ ในกรณีที่พนักงานอัยการร่วมถามปากคำ ให้พนักงานอัยการลงลายมือชื่อในบันทึกคำให้การของบุคคลดังกล่าวด้วย

ประการที่ห้า หากพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการมีความเห็นไม่ตรงกัน พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการอาจทำความเห็นของตนรวมไว้ในสำนวนสอบสวนด้วยก็ได้

จากบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 155/1 ประกอบกับกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการทำสำนวนสอบสวนร่วมกันระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 ดังกล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการตรวจสอบ ถ่วงดุลอำนาจสอบสวนของพนักงานสอบสวน โดยพนักงานอัยการ โดยให้พนักงานอัยการเข้าร่วมทำการสอบสวนตั้งแต่ต้นร่วมกับพนักงานสอบสวน แต่ก็เป็น

เพียงความผิดอาญาที่มีบุคคลใดบุคคลหนึ่งเสียชีวิตหรือตายโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่เท่านั้น มิได้กำหนดให้พนักงานอัยการเข้าร่วมทำการสอบสวนตั้งแต่ต้นกับพนักงานสอบสวนในคดีอาญาทุกประเภท แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างการสอบสวนคดีอาญาในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างระหว่างคดีที่มีบุคคลใดเสียชีวิตด้วยเหตุธรรมดา หรือถูกบุคคลอื่นทำให้ตายซึ่งมิใช่เจ้าพนักงาน ก็ไม่ได้รับการสอบสวนร่วมโดยพนักงานอัยการหรือคดีอาญาประเภทอื่นซึ่งดำเนินการโดยพนักงานสอบสวนสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือพนักงานฝ่ายปกครองสังกัดกระทรวงมหาดไทย ก็ไม่ได้รับการสอบสวนร่วมโดยพนักงานอัยการเช่นเดียวกัน

ทั้งนี้ผู้เขียนเห็นว่า เมื่อประเทศไทยยังขาดระบบการตรวจสอบถ่วงดุลการสอบสวนคดีอาญาโดยพนักงานสอบสวน จากองค์กรอื่นๆ ที่มีประสิทธิภาพดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ได้ส่งผลกระทบต่อให้ระบบการสอบสวนฟ้องร้องดำเนินคดีทางอาญาของประเทศไทยดำเนินไปอย่างไม่มีมาตรฐาน และขัดแย้งแตกต่างจากนานาอารยประเทศเกินสมควร อันส่งผลให้ขาดหลักประกันเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพในการใช้อำนาจของรัฐ เป็นช่องทางเอื้อผลประโยชน์ทางคดีอย่างไม่เป็นธรรม เกิดการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐกดดันแก่ง และละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ตามอำเภอใจ การแทรกแซงทางคดี การเรียกรับผลประโยชน์ทางคดี ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างยิ่ง และประการสำคัญส่งผลกระทบต่อหลักประกันในสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่จำต้องได้รับการสอบสวนและพิจารณาคดีอาญาที่รวดเร็ว เป็นธรรม ชัดเจน และเสมอภาค ตลอดจนได้รับการสอบสวนและพิจารณาคดีอาญาที่มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นสิทธิที่ประชาชนพึงได้รับตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันกำหนดไว้ และไม่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปประเทศ และยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรมอย่างเห็นได้ชัด

ดังนั้น การที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มิได้บัญญัติให้พนักงานอัยการ เข้าร่วมทำการสอบสวนในคดีอาญาตั้งแต่ต้นร่วมกับพนักงานสอบสวน ส่งผลให้เกิดปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบถ่วงดุลการสอบสวนความผิดในคดีอาญาของพนักงานสอบสวนสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติอย่างเห็นได้ชัด